

Učiteljski pokret

Zadruga Pedagoški tisk

»Učiteljski tovariš« je naznanil v lanskem številki z dne 9. decembra 1937. ustanovitev nove zadruge, ki si je postavila nalogo, izdajati sodobnim zahtevam ustrežajočo pedagoško literaturo. Smer te literature je najlepše označila zadruga takrat, ko je s posebno okrožnico pozivala k pristopu. Dobesedno se glasi njeno geslo: iz naših slovenskih razmer in potreb, v katerih raste in se razvija naša mladina, naj raste naša tiskana pedagoška beseda, naša slovenska pedagoška literatura.

Ustanovitev zadruga Pedagoškega tiska ima več tehničnih razlogov.

Slovensko učiteljstvo je kljub svojemu slabemu ekonomskemu položaju še vedno eden prvih kupovalcev leposlovnih knjig, saj ni skoraj učiteljice in učitelja, ki ne bi bil naročen na eno izmed vodilnih slovenskih revij ali knjižnih založb. Neizpodbitno je dejstvo, da slovensko učiteljstvo mnogo čita.

Ako je povoljna situacija pri beletrističnem čitvu, pa je veliko pomanjkanje slovenskega pedagoškega stavka. Edina založba slovenskega pedagoškega teksta »Slovenska šolska matica« ne more zadovoljiti širokega pedagoškega območja: didaktični, metodični, psihološki, socialni, šolsko organizacijski in obči vzgojni problemi bi terjali vsako leto izdajo najmanj 10 do 20 knjig, ako bi hoteli le deloma slediti vsem dogajanjem v pedagoškem svetu, in še mnogo več, če bi hoteli do vseh zavzeti tudi kritično stališče.

Ko je skušala »Slovenska šolska matica« posvetiti največ pozornosti občin pedagoškemu vprašanju, naj so bila že iz tega ali onega področja, pa ni mogla v poslednjem času zadovoljiti praktičnim potrebam slovenskega učiteljstva. Tako se je začel po Sloveniji žalosten pojav odrekanju ped. teoriji, ki je bila ob pomanjkanju praktičnih navodil kakor filozofija brez življenja.

Delo »Slovenske šolske matice« se je nanašalo vedno bolj na šolska vprašanja in so bili njeni naročniki učitelji vseh šol. Slovenska javnost se navadno ni zanimala za obrazovne probleme. Da naše šolstvo ni na višji in sodobnejši stopnji, je velik vzrok v tem, da slovenska javnost ni kazala zanj vedno dovolj umevanja. Vse kritike zoper šolo (izven učiteljskih vrst) so se pojavljale le kot užaljeni ponos staršev, čijih otroci niso uspeli v šoli. Javnost je prezirljivo gledala na take pojave, kar zopet ni bilo prav, kajti končno vseh žrtev padanja v današnjem šolskem sistemu ni mogoče opravičiti s predpostavko lenobe.

Velik nedostatek dosedanjega dela na pedagoškem območju pa leži tudi v premali povezanosti, lahko bi rekli celo v oddvojenosti pedagoških vprašanj od sodobnih socialnih vprašanj. Čeprav so Žgeč, Doberšek, Jurančič, Vranc i. dr. povsod poudarjali, da bo naše šolsko vprašanje možno rešiti šele takrat, ko bo šolski sistem takšen, da bo ustrezal ne samo pedagoškimi, ampak tudi družbenim prilikam, torej sodobnim zahtevam sociološke znanosti, se v tem nismo premaknili nikamor naprej; morda le podčini, dočim je na splošno ostalo vse pri starem.

† Franjo Sevnik

šolski upravitelj na Fari vasi, srez Kočevje.

V mesecu februarju je zatisnil svoje trudne oči v ljubljanski bolnici po kratki in mučni boleznj šolski upravitelj na Fari Franjo Sevnik.

Pokojnik je bil rojen leta 1897. v Št. Juriju pri Grosupljem. V svetovni vojni je bil poklican kot enoletni prostovoljec k 17. pešpolku. Kot korporal je odšel s svojim polkom na rusko bojišče. Nacionalno zavedni Franjo pa je poznal svojo dolžnost ter je kot prvi Slovan prešel k bratom Rusom dne 6. septembra 1915. Ze 15. marca 1916. se je v Kijeve prijavil med vojne dobrovoljce in 20. marca ga že vidimo v Odesi v drugem polku prve dobrovoljske divizije.

Udeležil se je krvavih borb v Dobruđzi. Z dopunskim dobrovoljskim bataljonom je napravil v začetku 1918. leta dolgo pot čez Severno ledeno morje, Anglijo, Francijo in Italijo ter prišel na solunsko fronto, kjer se je udeležil proboja solunske fronte.

Ko se je vrnil v osvobojeno domovino, se je junak-idealista posvetil težki učiteljski službi. Kot tak je moral iz kraja v kraj ter je tako služil v Poljanah, v Stari Lipi, Planini in Zg. Tuhinju.

Zg. Tuhinj ni bilo ravno zavidanja vredno mesto, vendar se je Franjo tu prav dobro zvil ter je kot večini idealist prav marljivo deloval izven šolsko, posebno pri gasilskem društvu in pri vodni zadrugi. Dobil pa je leta 1936. nenadno dekret, s katerim je bil premeščen iz Tuhinja v savsko banovino v selo Radočaj.

Tako je moral dobrovoljec Franjo neprosto voljno po svetu, ker v njegovi ožji domovini, kjer je takrat manjkalo 100 učiteljev, zanj ni bilo prostora. Junak, ki je prelival za svojo ljubljeno domovino kri, saj je bil dvakrat ranjen, je šele leta 1938. našel toliko pravice, da je bil prestavljen za upravitelja v Fari vasi ob Kolbi.

Vendar pa pokojni tovariš Sevnik ni nikoli klonil. Bil je junak do zadnjega. Ko je ves blon prišel v ljubljansko bolnico, da se podvrže operaciji, je nehotе zaslutil, da je z njim končano. Dvignil se je tako rekoč iz postelje, kot težko ranjeni junak, da še enkrat poljubi zastavo svojega polka, ter se napotil zadnjič v šolo k svojim učencem. Odšel je v svoj razred, pred šolsko mladino, ki mu

Nepovezanost med pedagoškimi in socialnimi vprašanji je privedla končno do tega, da je začelo učiteljstvo s parolo o praktičnih zametovati pedagoško teorijo, ker pač ni našlo povezanosti ped. teorije z resničnim življenjem. Od tod izvira tudi mnogokrat upravičen očitek o tuji pedagoški literaturi, ki se samo prenaša iz inozemstva na slovenska tla. Seveda si je težko ustvariti pojem, kaj ustreza slovenskim razmeram, dokler jih znanstveno nismo preiskali. Danes še ne vemo, kakšna je prav za prav telesa in psihološka razvojna bit slovenskega otroka, ker na tej plati še nismo delali; posamezniki so si ustvarjali le slike za svoja področja.

Če bi na kratko karakterizirali dosedanja prizadevanja slovenske pedagogike, bi lahko rekli, da je sicer pazno sledila pedagoškimi dogajanjem v svetu, da pa je — razen nekaterih že imenovanih poedincev — premalo upoštevala slovenske razmere. Radj tega pa manjka danes najširšemu krogu vzgojiteljev opora za kriterij, kaj ustreza slovenskim razmeram in kaj ne.

Druga značilnost doslejšnjih pedagoških prizadevanj je njihova izključno šolska smer. Učitelji, združeni v Učiteljskem pokretu, so začeli s sistematičnim delom za proučevanje slovenskih razmer, kar se vrši postopoma od gospodarskih in socialnih prilik preko telesnega in duševnega razvoja otrok ter bo imelo zaključek v mladinoslovnih ugotovitvah. Tu se bo izgradil dokončno tudi kriterij za širši vzgojiteljski krog in bo omogočil končno organizacijo slovenskega šolstva, v kolikor bo ono različno od ostalih šolstev po samoslovenskih razmerah.

Namen zadruga Pedagoškega tiska je torej v dejstvu, da bo skušala pedagoško teorijo in prakso prilagajati slovenskim razmeram. Pri tem pa seveda ne zamejuje pedagoškega znanja iz inozemstva, ki ji more služiti kot pomoč pri lastnem ustvarjalnem delu. Njen skrajni smoter pa meri k zainteresiranju slovenske javnosti za pedagoška vprašanja. Pridobila si jo bo le takrat, če ji bo mogla dokazati, da gradi iz njenih razmer ter skuša s pomočjo znanstvenih ugotovitev pomikati slovensko obrazovanje v smeri napredka.

Zadrugi so obljubili sodelovanje tisti slovenski učitelji, ki so znani, da niso samo posnemali, ampak so vdihovali življenje ped. teorijam s prilivom slovenskih razmer.

V zadrugi Pedagoškega tiska torej ne smemo iskati tekmeča obstoječim pedagoškim ustanovam, ampak sovrstnicu, ki bo skušala zamašiti vrzel v pedagoški literaturi.

Ako bi bil vsak učitelj naročnik »Popotnika« s 50 din, SSM s 30 din in Pedagoškega tiska s 30 din, bi pomenilo to letni izdatek 110 din ali mesečnih 10 din, ki bi jih moral vsak učitelj žrtvovati, saj je še vse to prava malenkost, in kdor je ne zmore, podcenjuje svoj poklic. Učiteljevo delo je vendar tako, ki zahteva neprestanega izpopolnjevanja, kajti kdor ne dela v svojem oddelku s srcem za slovensko mladino in s prizadevanjem za njen napredek, se ne more imenovati nacionalista, pa naj še potem plačuje toliko članarina za nacionalna društva. Najprej: kar veleva mu stan... Vladko Majhen.

je bila poverjena. Pogledal je še enkrat te svoje učence in učenke, stopil do harmonija in jim zaigral, otroci so zapeli dve pesmi, zadnji dve pesmi svojemu umirajočemu učitelju. Poslovil se je tako od njih, poslovil od svoje družinice ter odšel v Ljubljano, kjer je kmalu nato izdihnil svojo blago dušo.

Tako je našel pravico učitelj idealist in junak dobrovoljec Franjo Sevnik končno na onem svetu. Naj mu bo lahka zemlja, domovine, ki jo je tako zvesto ljubil.

† Miroslav Veljak

Zivljenja trnjeva pot... Komur je sreče dar bila klofuta — bi tudi o Tebi rekel naš Prešeren. Drevo na visoki gori: nekaj časa kljubuje viharju, burji, mrazu — toda končno le omaga in nikoli ne doživi starosti drevesa, ki se je razvilo v mirni dolini.

Tako približno je bilo s Teboj, dragi naš tovariš Veljak! V sončni Nabrežini so Ti tekla prva leta življenja. Potem je prišla svetovna vojna. Lepa naša Nabrežina je postala bojišče in Ti si jo moral še zelo mlad zapustiti. Za dalje časa si se ustavil v Mariboru, ker Ti je menda pač že usojeno, da boš borec za našo mejo, če ne za južno, pa za severno. Prvo stalno službeno mesto Ti je bilo v prijaznem našem obmejnem mestecu Slovenjgradu ob koroški meji, s pogledom na prve koroške gore Urško in pravljico Peco. Kratk čas si bil na meščanski šoli v Slovenski Bistrici, nato v Slovenjgradu na meščanski in ljudski šoli, potem upravitelj šole v Vitannju, od leta 1937. dalje pa učitelj v obmejnem starodavnem našem Dravogradu.

13 let učiteljske službe, večji del za Tebe manj prijetne, plodonosne pa za druge, zlasti za našo severno mejo. Bil si pravi borec za našo mejo, v šoli, pa tudi izven nje. Še mlad, si poživil delovanje obmejnega koroškega Sokolskega okrožja; postal si že pred 10 leti okrožni načelnik. Bil si mož na mestu. Posebno se je pokazalo to lani spomladi, ko je največja država v Srednji Evropi postala naš sosed. S svojim bistrim razumom in očesom si opazil, da vpliva velika sprememba tudi preko meje. Proč z malodušjem! Prešel si v krepko ofenzivo! Zavedal si se, da je v krepkem telesu zdrav duh, vedel si, da vzbujata plemenito tekmovalne viteški duh junaštva. Kako Te je ljubila mladina! Duh Tvoj je bil

močan, a telo kljub telovadbi slabše. Sredi dela, »rosan in potan« si se na belih smuških poljanah prehladil in po treh tednih si, v cvetu svojih 33 let, legel v grob...

Od blizu in daleč so prihitali učitelji in Sokoli, delavci iz rudniških revirjev v Črni, Zerjavu, Mežici, pa tudi ugledni inženirji in zdravniki ter obrtniki iz vseh krajev Meziške in gornje naše Dravske doline, pa šolska mladina iz Dravograda in Slovenjgradca, da Te spremijo na poslednji poti. Pred lepim So-

kolskim domom v Slovenjgradu, kjer si ležal mrtev med cvetjem in ob straži bratov Sokolov, se je od Tebe poslovil okrožni starešina Ivan Rojnik, ob odprtem grobu jugoslovanski dobrovoljec koroški Slovenec, zdravnik dr. Joško Erath, dalje tov. Gallob v imenu učiteljstva dravogradskega in tov. Kopač v imenu učiteljstva slovenjgradskega okraja. — Oči vseh pogrebcev so se orosile, zlasti, ko se je od Tebe poslovljala šolska mladina.

Počivaj v miru... J. G.

Splošne vesti

ZA DVAJSETLETNICO CANKARJEVE SMRTI

in v počaščenju odličnega slovenskega literata bodo udeleženci skupnega učiteljskega zborovanja prisostvovali predstavi Cankarjevih Hlapcev v ljubljanskem narodnem gledališču (drami). Začetek predstave bo ob 15. uri. Uprava je dovolila znižane cene (od 20 din navzdol). Rezervirajte si vstopnice takoj na tajništvo sekcije JUU, člani JUU sreskega učiteljskega društva v Litiji pa na naslov predsednika tov. Zupančiča. Vstop po znižani ceni je dovoljen članom JUU, ki se bodo udeležili zborovanja. Oni pa lahko naroče še poljubno število vstopnic za svoje družinske člane ali svoje znance in prijatelje. Hitite s prijavo takoj! Vstopnice si rezervirajte pisмено, 11. t. m. pa jih boste dvignili in plačali.

Vstopnice se bodo rezervirale po došlih prijavah. Zatorej hitite, da ne boste ostali brez kart. Navedite tudi prostor, ki ga event. želite, če bo še na razpolago.

JUU sresko društvo v Litiji.

SKUPNO UČITELJSKO ZBOROVANJE V LJUBLJANI

JUU sresko učiteljsko društvo v Litiji bo zborovalo v soboto, 11. t. m., ob 9. uri v dvorani Filharmonije na Kongresnem trgu. (Dvorana kina Matice) v Ljubljani. Zborovanje se bodo priključila tudi JUU sreska društva: Ljubljana mesto, Ljubljana vzhodni in zahodni del, Radovljica, Skofja Loka, Kranj, Kamnik, Laško, Logatec in Kočevje.

Dnevni red obsega: 1. Otvoritev. 2. 70 let organiziranega učiteljskega dela (tov. Jelo Janežič). 3. Učni načrti (referira tov. Kobilica Rudolf, pedagoški vodja bežigradske poizkusne šole). 4. Situacijsko poročilo. 5. Resolucije. 6. Slučajnosti. 7. Zaključek.

Ob 15. uri predstava Cankarjevih Hlapcev v ljubljanski Drami.

— Tov. predsednikom sreskih društev JUU ali njihovim namestnikom, ki se bodo udeležili skupnega zborovanja v Ljubljani dne 11. marca 1939. Cetrt ure pred predsedniškim zborom JUU dne 5. t. m. Vas vabim na kratk razgovor glede poročila o tehničnih zadevah skupnega zbora in gledališke predstave. — Sestanek bo v istem lokalu kakor predsedniški zbor. — Jože Zupančič.

— Zaščita otrok in mladine je nastov novega lista, glasila Jugoslovanske Unije za zaščito otrok, sekcije za dravsko banovino. List bo izhajal vsakega 1. in 15. v mesecu. — »Zaščita otrok in mladine je vprašanje, ki je danes najbolj aktualno, najbolj pereče in ki nujno zahteva največ pozornosti celokupne družbe.« Tako čitamo v uvodniku »Zakaj?«, priobčenem v prvi številki »Zaščite«. List bo zaradi aktualnega problema, ki ga zagovarja, brez dvoma potreben tudi učitelstvu in bo prav med učiteljskim moral iskati svoje sotrudnike. — »Zaščito« urejuje Vojsko Jagodič.

— Tovariši, tovarišice! Zelji mnogih tovarišev in tovarišic po res podrobnih učnih načrtih bo ustregel Učiteljski dom v Mariboru. Izdal bo po vrsti podrobne učne načrte za posamezne razrede, in sicer po tedenskih delovnih enotah. Kot prvi bo izšel tak načrt

Kaj vse pišejo

o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU

— I »Starokopitnost je izgnila.« Pod tem naslovom prinaša »Večernik« z dne 25. febr. poročilo o konferenci na tezenski šoli, ki jo je sklical in vodil nadzornik Cepuder Leo, med drugim: Starokopitnost je izgnila, učiteljstvo se opriema novih smeri, in sicer upošteva pravilno srednjo pot, izogibajoč se ekstremov. V razredih je danes življenje, ogenj v očeh, na licih smeh ter medsebojna živahna tekma.

— I Inspekcija in preiskava zaradi jezika. Narodno šolo v Šafarskem v Medmurju, ki spada pod ljutomerski srez, je nedavno inspicial banovinski šolski nadzornik g. Ferdo Bobič. Hkratu je inspicial tudi šolo v Strigovi. Smoter inspekcije je bil med drugim ta, da oblastvo ugotovi jezik naroda in njegove zadevne želje. V strigovski šoli je učni jezik hrvatski, v Šafarskem pa slovenski, medtem ko je učni jezik veroučitelja tudi v Šafarskem hrvatski. V šafarski šoli je uvedel slovenski učni jezik pred leti takratni šolski upravitelj, medtem ko se je verouk vsa leta poučeval in se še zdaj poučuje v hrvaščini, ker so obe šoli in strigovska župnija pod zagrebško nadškofijo. Pred dnevi je preiskavo na šafarski šoli vodil tudi sreski načelnik g. dr. Farčnik. Zanimna nas, kaj se bo iz vsega tega izcimilo. »Jutro« z dne 26. februarja.

— I Organizacije, ki med ljudstvom vzbujajo zasovražanje. »Politika« poroča iz govora slovenskega poslanca Gabrovška v finančnem odboru narodne skupščine, da je ta gospod govoril tudi o izvenšolskem delu učiteljstva v dravski banovini ter stavil zahtevo na pro-

za 1. razred, ki bo obsegal 30 tedenskih delovnih enot z vsemi potrebnimi ilustracijami, ki bodo razredniku prav dobrodošle. Načrt bo na 30 polah v okusni mapi. Cena je 25 din. V izogib poznejših reklamacij prosimo za prednaročila do 15. marca t. l., ker se bo naklada ravnala po istih. Poslužite se te ugodne prilike in nam javite naročilo z dopisnico na naslov Učiteljski dom v Mariboru.

— Propagandistično potovanje Jadranske straže po Sredozemskem morju. Nudi se najugodnejša in najcenejša prilika, da si človek ogleda tuji svet v srednjem Mediteranu. Jadranska straža priredi v dneih od 26. junija do 11. julija t. l. krožno potovanje na največjem in najlepšem našem potniškem parobrodu »Kraljica Marija«, ki ima samo 1. razred. Vse kabine so nad vodno površino, povsod topla in hladna tekoča voda. Hrana štirikrat na dan. Na ladji kopalni bazen, lastna godba, zdravnik, brivnica in manikirna, kratka ves konfort. Cena, ki je vanjo všteta vožnja, kabina, prehrana na ladji, kopeli in naslonjač, se kreta med 3870 din in 5940 din. Razlika v ceni je po položaju in velikosti kabine. Izletna prog: Split—Malta—Tripolis—Biseria—Cannes—Monte Carlo—Napoli—Messina—Boka Kotorska—Dubrovnik—Split. — Prijave sprejema Oblastni odbor JS v Ljubljani, Tyrševa 1a/IV. Ob prijavi se plača četrtnina zneska, ostalo do 10. junija.

— Pibovec Leo: Pouk branja po globalni metodi. Tovariše prosim, naj nikar ne vračajo poslani jim brošure radi pomanjkanja kredita. Če sedaj ne morejo poslati denarja, naj ga pošljejo pa takrat, kadar ga bodo mogli.

— Poziv voditeljem mladinskih zborov. Ze pred leti smo zbirali podatke o mladinskih pevskih zbora. Ti podatki so sedaj zastareli in ne ustrezajo faktučnemu stanju. Zato se obračamo na vse voditelje mladinskih zborov, da pošljejo Učiteljskemu pevskemu zboru naslednje podatke:

1. Ime kraja, v katerem ima zbor svoj sedež, ev. ime zbora.
2. Leto ustanovitve.
3. Število pevcev.
4. Ime pevovodje.
5. Kraje in število nastopov.
6. Nujne potrebe zbora.
7. Eventualni predlogi in nasveti.

Te podatke potrebujemo radi evidence in radi načrta kako pospešiti delovanje mladinskih zborov. Podatke je treba poslati na naslov Učiteljskega pevškega zbora »Emil Adamič« v Ljubljani, Francišanska ulica 6/I.

— Zdaj je čas, da si nabavite spomladanska oblačila. Poznana velemanufaktura A. E. Skaberne v Ljubljani, Mestni trg, je danes za Vas priložila lepo vabilo, s katerim Vas vabi, da si ogledate pravkar došlo zalogo blaga za pomlad in poletje. Priporočamo Vam, da si ogledate tudi krasne, moderno urejene izlozbe te tvrde. Naposled Vas opozarjamo na poseben oddelek za notranjo opremo. — Tvrda Skaberne ima tvorniško zalogo lino-leja, zaves, pregrinjaj, blaga za pohištvo, preproge itd. — Interesentom izven Ljubljane pošilja tvrda rade volje vzorce.

svetnega ministra, da bi se smeli izven šole udeleževati samo oni učitelji, katerih misljenje je v skladu z narodom in mišljenjem naroda. Ni razvidno, ali je g. prosvetni minister na to originalno in svojevrstno zahtevo slovenskega poslanca kaj reagiral. »Slovenec« pa pravi o tem, da je bolje, da med ljudstvom ne deluje učiteljstvo, ki je član kakšne organizacije, ki med ljudstvom vzbuja zasovražanje. Vprašanje je sedaj odprto, katere kulturne, gospodarske, socialne in nacionalne organizacije vzbujajo med ljudstvom v Sloveniji zasovražanje in so v nasprotju z mišljenjem naroda. Znano je namreč predobro nam vsem v Sloveniji, kako ogromno delo je izvrševalo in še izvršuje naše učiteljstvo med narodom v vseh panogah kulturnega, gospodarskega, socialnega in nacionalnega izživljanja. Za to nesebično in požrtvovalno delo med narodom je bilo naše učiteljstvo pod prejšnjo vlado deležno preganjanj, ki ne bodo nikdar pozabljena. Kakor vidimo, bo sedaj treba rešiti odprto vprašanje o dovoljenih in osovražanih organizacijah v Sloveniji, pa bodo to vprašanje že prav rešili slovenski enajstodecembrski poslanci. Nekdaj v avstrijski deželici Kranjski je kranjski deželni odbor plačeval redno doklado učiteljem, ki so bili pripadniki izvestne politične stranke. Očividno je slovenski poslanec Gabrovšek iz te zgodovinske sramote črpal pobudo za svoj prvi nastop v Beogradu. »Nova doba«, 24. februarja.

— I »Naše pereče potrebe« je naslov članka, ki prinaša v »Eidinosti« z dne 25. februarja tudi: Vso pažnjo zaslužijo predvsem na teh